

METODICKÝ LIST

STATISTIKA ZAHRANIČNÍHO OBCHODU V NÁRODNÍM POJETÍ

I. Definice a obsah

Statistika zahraničního obchodu v národním pojetí (podle principu změny vlastnictví) je využívána v makroekonomických statistikách, jako jsou národní účty nebo platební bilance.

Národní pojetí chápe

- dovoz zboží jako změnu vlastnictví od nerezidenta k rezidentovi.
- vývoz zboží jako změnu vlastnictví od rezidenta k nerezidentovi.

Národní pojetí zahraničního obchodu vypovídá o vývozní a dovozní výkonnosti české ekonomiky, tedy i o obchodní bilanci zahraničního obchodu české ekonomiky. Sleduje skutečný obchod se zbožím realizovaný mezi českými a zahraničními subjekty, tj. změnu vlastnictví mezi rezidenty a nerezidenty.

II. Zdroje a metodika zjišťování

Do 30. 4. 2004 byly údaje o vývozu a dovozu zboží získávány z Jednotných celních deklarací (JCD). JCD vyplňovali vývozci (dovozci) nebo deklaranti a údaje pak zpracovávalo Generální ředitelství cel (GŘC). Zveřejnění dat prováděl Český statistický úřad (ČSÚ). Metodiku pro vykazování statistiky zahraničního obchodu vypracovaly OSN a Eurostat (Statistický úřad zemí Evropské unie).

Od 1. 5. 2004 s přistoupením České republiky k Evropské unii se sběr a zpracování dat statistiky zahraničního obchodu změnilo. K vykazování statistiky zahraničního obchodu se vztahuje řada základních a prováděcích nařízení Evropské unie a novelizované právní předpisy ČR (jejich přehled je uveden na internetových stránkách ČSÚ v části metodika Zahraniční obchod > Zahraniční obchod se zbožím > Intrastat.

Statistika zahraničního obchodu od 1. 5. 2004 vzniká spojováním údajů ze dvou statistických systémů sběru dat - Intrastatu a Extrastatu. Intrastat je systém sběru dat, ve kterém se vykazují údaje o vnitrounijním obchodu mezi členskými státy Evropské unie. Pohyb zboží v rámci Evropské unie je volný, bez celní hranice. Každá zpravodajská jednotka Intrastatu vyplňuje příslušné údaje o odeslání (přijetí) zboží ve výkazu o odeslání (přijetí) zboží a předává výkaz celním orgánům. Extrastat je systém sběru dat za obchod s třetími zeměmi, které nejsou členy Evropské unie. Obchod s třetími zeměmi podléhá celnímu řízení. Zdrojem statistických údajů jsou nadále písemná celní prohlášení (nyní nazvaná Jednotný správní doklad), která vyplňují vývozci (dovozci) nebo deklaranti. Sběr dat z obou systémů a jejich kontrolu zajišťuje GŘC, jejich zpracování a kontrolu výstupů dat ČSÚ.

Údaje v národním pojetí podle metodiky platební bilance a národních účtů jsou měsíčně propočítávány na základě údajů statistiky zahraničního obchodu (přeshraničního pohybu zboží) v kombinaci s dalšími datovými zdroji, především s daňovými příznámi k dani z přidané hodnoty.

Odhad vývozu a dovozu v národním pojetí vychází z úpravy dat o pohybu zboží přes hranice (tj. z přeshraničního pojetí). Vylučuje zboží, které je přesouváno do/z území České republiky zahraničními subjekty a naopak zohledňuje obchod, který probíhá mezi českými a zahraničními subjekty na území ČR.

V národním pojetí je tak za dovoz považována

- hodnota dovezeného zboží hlášená při přechodu hranic přímo rezidenty (podle sebraných dat Intrastatu a Extrastatu),
- hodnota prodaného zboží zahraničními subjekty na území ČR (podle daňových přiznání k DPH nerezidentů). Tato hodnota představuje skutečný obchod a nahrazuje původní hodnoty dovezeného zboží hlášeného při přechodu hranic (do Intrastatu a Extrastatu) přímo nerezidenty.

V národním pojetí je tak za vývoz považována

- hodnota vyvezeného zboží hlášená při přechodu hranic přímo rezidenty (podle sebraných dat Intrastatu a Extrastatu),
- hodnota nakoupeného zboží zahraničními subjekty na území ČR (podle daňových přiznání k DPH nerezidentů). Tato hodnota představuje skutečný obchod a nahrazuje původní hodnoty vyvezeného zboží hlášeného při přechodu hranic (do Intrastatu a Extrastatu) přímo nerezidenty.

III. Členění

Vývoz (FOB) - vlastní hodnota zboží a přímé obchodní náklady spojené s dopravou na hranice ČR.

Dovoz (CIF) - vlastní hodnota zboží a zahraniční přímé obchodní náklady spojené s dopravou na hranice ČR.

Dovoz (FOB) - hodnota samotného zboží nezahrnující přímé obchodní náklady související s dopravou od hranic odesílajícího státu.

Údaje vývozu a dovozu zboží jsou sledovány v měsíční periodicitě.

IV. Způsob výpočtu

Údaje jsou přebírány z Českého statistického úřadu.

V. Změny metodiky a obsahu

Údaje statistiky zahraničního obchodu jsou vykázány za roky 1993 - 2004 (do konce dubna) podle platné metodiky celní statistiky. Údaje statistiky zahraničního obchodu od 1. 5. 2004 vychází ze dvou systémů sběru dat: údaje Intrastatu jsou vykázány podle metodiky platné pro členské země Evropských společenství a údaje Extrastatu jsou vykázány podle platné metodiky celní statistiky.

Údaje získané z Intrastatu a Extrastatu jsou pro potřeby národních účtů a platební bilance korigovány ČSÚ s využitím daňových přiznání k platbě DPH na data zahraničního obchodu v národním pojetí (podle principu změny vlastnictví).

VI. Vykazující subjekty

Vykazujícími subjekty jsou u Intrastatu zpravodajské jednotky a u Extrastatu vývozci (dovozci) nebo deklaranti.